

Sveti Izidor.

Dolenjska legenda.

1.

Ki zgodbe svetnikov je spisal, ta mož
da zmotil se kdaj je, dokazal nam boš,
ti Izidor, sveti pastirček,
ki ovce si pasel pod Trško goró,
pil vince dolenjsko, nikoli vodó,
kar v hramu imel svoj kvartirček.

Hej, dobro Dolenjcem godilo se je,
zato vse v grehobi topilo se je,
tako da se Bog je razkačil;
in srce milobno zakrknil je brž
in s šibami ostro ošvrknil je brž
ves rod, ki se bil je popačil.

Z grmenjem je zmerjal in z bliskom pretil,
z nalivom je tipal in s strelo je bil —
v minuti vsa rast je zatrta.
Kot hruške je padala toča z nebes,
in kar je dosegla, pobila je res,
naj vol bo, naj človek, naj trta.

In kakor dogaja to dan se na dan,
nedolžnež še takrat je bil kaznovan,
oh, Izidor sredi gorice:
tam v senci pod trto zeleno je ždel,
prelepo je žvižgal, še lepše je pel
in pasel nedolžne ovčice.

Razbila mu toča je mlado glavo,
In kadar je duša dospela v nebo,
sodnik se je božji vznemiril:
„Krivico sem storil ti, Izidor moj,
zato v zadoščenje bom zdaj nad teboj
plašč milosti svoje razširil.

„Od danes naprej imenuj se svetnik
in slave te čas ti ne bodi mejnik,
od vekov do vekov naj traja!
Tu spredaj postavi se v prve vrsté,
v obličje mi strmi in skleni roké,
uživaj vse radosti raja!“ —

In spredaj je stal in odpiral oči
in stvarnika gledal vse dni in noči,
a enkrat je vendar zadremal.
Zasanjal tako, da pod Trško goró
ovčice je pasel in žvižgal lepó
in trtam sok sladki izžemal.

In ko se je zbudil — o čuden slučaj! —
spomin na veseli domači je kraj
kot vetrček sladek vanj dihal:
preganjal ga je kakor grešnika vest,
in Izidor storil na svojo je pest,
z nebes jo je tiho popihal.

2.

Ko v sapici nočni vse trte šušté,
samoten popotnik med brajdami gre,
še mlad, še ponižen fantiček.
Tam blizu, tam daleč skovir zakriči,
tam tiše, tam jače: čričrí, čričrí!
oglaša veseli se čriček.

Vrh Trške gorice, kjer cerkev molči,
popotnik pobožno brž križ naredi
in klecne, kot šega je zlata.
In duri odklene, zapre za seboj,
pogleda skoz mrzli cerkveni pokoj,
nameri se zadaj za vrata.

Tam v tihem oltarčku Marija stoji
in malega Jezuščka v rokah drži,
ki smeje se vmes in vzigrava.
Srebrna sta vsa in vsa zlata oba,
škrlatasta plašča imata oba,
okrašena s krono je glava.

Poklekne popotnik in reče takó:
 „Domovje je moje visoko nebo,
 svetnik sem — nedavno še tega:
 pastirček ponižen, pobožen, vesel,
 ki tebi prej v slavo je žvižgal in pel,
 oh, Izidor — spomni se njega!

„Čuj! Toča ubije me sredi goré,
 v nebesih Bog dene me v prve vrsté,
 a meni o gori se sanja:
 o gori, ki vince dolenjsko rodi,
 ki svetcu v nebesih še srce bodri,
 kot kes nanj spomin ga preganja.

„Z nebes jo popiham potihoma jaz,
 na goro primaham polnočni jo čas
 kot senca brez hrupa in trušča.
 Pa v hram nikjer najti odprtih ni vrat,
 a da vtihotapil bi se kakor tat,
 svetniška mi čast ne dopušča.“ —

A ne da bi dalje bil prosil lepó,
 ponižno je Izidor sklonil glavó,
 zavzdihnil, kot bi se začudil:
 Marija, glej! se nasmejala mu je
 in z desno roko pokazala mu je,
 da bliže bi k njej se potrudil.

Res v tron je pristopil, povetil oči,
 in ona, ki nič nemogoče ji ni,
 posegla je v plašča kotiček.
 Poglej! izpod njega! — aj! tu jo imaš
 majoliko pisano — kaj jo poznaš,
 ti žejni nebeški svetniček?

Smehlja se, previdno jo jemlje iz rok
 in ves zadovoljen je kakor sam Bog
 in srečen kot nikdar še tega:
 poprime, da vznak mu ne pade, klobuk,
 nagiblje majoliko, pije: luk-luk!
 po tihem, kot v cerkvi je šega.

3.

Kaj cerkve ključarji vrh Trške gore
zmajujejo, stresajo sive glavé,
s cerkvenimi ključi rožljajo?
„Jaz proti, odločno nasproti sem jaz!“ —
oglašá svečanostno nizek se bas,
tenorji za njim priigrajo:

„Marija, ki v glavnem oltarju sedi,
od one, ki zadaj za vrati stoji,
moči še podobne nič nima!“ —
In zopet oglasi mogočni se bas:
„Zamenjal obe bi — tak storil bi jaz
in vsak, kdor razuma kaj ima!“ —

„A kaj bo napravil svetnik Izidor?“ —
skrb svojo zastavi visok brž tenor,
glas nižji vprašanje rešuje:
„Z Marijo preseli se v glavni oltar;
če bil zadovoljen je zadaj vsekdar,
bo v glavnem oltarju še huje!“ —

Sklenili so modro, storili tako,
pred mrakom Marija in Izidor ž njo
že v glavnem oltarju sta stala.
Na desno Matevž evangelij je bral,
na levo ga Luka je oznanjeval,
na tleh se je kača zvijala.

In kadar polnočna je ura prišla,
spet Izidor stare vse želje zazna,
Marijo prav mehko pogleda;
saj rada resnično bi segla pod plašč,
a Luki, Matevžu prav kot zanalašč
nje roke pogledov so sreda.

In dnevi minijo, zbežijo noči,
a Luka strmi in Matevž še strmi
in svoj evangelij oznanja.
Kdaj čujeta, dremata, vedeti ni,
ko vedno so jima odprte oči
kot zajcu, ki v leščevju sanja.

Prepaden je Izidor. čudno potr,
 že drugič približa se bela mu smrt,
 a usmili se prej ga Marija :
 za roko ga prime, popelje nazaj
 za vrata tja v skriti in blaženi kraj,
 tam mrak mu iz glave izbija.

S sestró, ki se v glavni oltar ji mudi,
 pomeni lepó se, gorkó poslovi,
 poseže tja v plašča kotiček.
 Poglej! izpod njega! — aj! tu jo imaš
 majoliko pisano — kaj jo poznaš,
 ti žejni nebeški svetniček?

Smehlja se in naglo jo jemlje iz rok
 in ves zadovoljen je kakor sam Bog
 in srečen, kot duša ni živa.
 Poprime, da vznak mu ne pade, klobuk,
 majoliko nagne in pije: luk-luk! —
 Do danes še vedno tam biva.

Milan Pugelj.

Jesen.

Prišla v deželo trudna je jesen.
 Piš mrzel razmetuje listje velo,
 v tujino ptičev plaho spè krdelo,
 zavija daljo pajčolan meglén.

Prišel je čas, s turobo prepojen.
 Kar je cvetelo, vse je ovenelo,
 kar pelo je, je večno izzvenelo,
 kar je živelo, našlo smrtni sen.

Samotno dekle plaka pred menoj.
 Nazaj pomlad zahteva izgubljeno,
 nazaj prelesti svojih skrit opoj.

Njen klic čez noč potuje zapuščeno,
 kot z listjem velim ž njim še piš igra,
 hladán in tuj brez grudi, brez srcá!

Milan Pugelj.